

Vítězslava Kaprálová (op. 14)

Sbohem a šáteček

Zpěv a klavír

PRAHA 1947 • HUDEBNÍ MATICE UMĚLECKÉ BESEDY

Vítězslava Kaprálová

(op. 14)

Sbohem a šáteček

pro sólový hlas s orchestrem

na slova Vítězslava Nezvala

Zpěv a klavír

PRAHA 1947 • HUDEBNÍ MATICE UMĚLECKÉ BESEDY

LOAC
80,-

Ve Vítězslavě Kaprálové (* v Králově Poli 24. ledna 1915, † v Montpellier 16. června 1940) ztratila česká hudba jeden z nejzajímavějších talentů nejen své doby, nýbrž vůbec. Třebas zemřela sotva 25letá, přece jen zanechala dílo, o kterém nelze říci, že by bylo jen příslibem. Naopak, 25 číslovaných skladeb, jež napsala za necelých deset let kromě řady dalších, nečíslovaných, dokládá velmi průkazně mimořádnou a plodnou tvůrčí sílu a ovšem i mimořádnou píli. Co však tu důležitějšího, je harmonicky vyváženým celkem, jenž nezajímá jen proto, že jej psala žena, ale hlavně a především pro své nevšední hudební a myšlenkové hodnoty. Hudební projev Vítězslavy Kaprálové, vždy moderně orientovaný a rozvíjející myšlenku s mužskou určitostí i ženským vkusem, nemá nikdy obvyklé znaky projevu komponujících žen, ale potvrzuje všude, že pravdu měla skladatelka, když o sobě rozhodně prohlásila: „Já nejstu žádný talent ženskej ale chlapskej.“

Hudební vývoj Kaprálové byl ovlivněn již tím, že jejím otcem byl hudební skladatel a pedagog Václav Kaprál, třebaže on sám do rozvoje mladého talentu nijak nezasahoval. První školení jí dala brněnská konservatoř, kde navštěvovala skladatelské oddělení Viléma Petrželky a dirigentské Zdenka Chalabaly. Vlastní uzrání a zformování přirozeného hudebního nadání dalo jí studium na mistrovské škole Vítězslava Nováka, s nímž soudobě studuje dirigování u Václava Talicha a později, za studia v Paříži, na ni velmi silně zapůsobí Bohuslav Martinů. V době konservatorního studia komponuje nejprve klavírní *Suite en miniature*, později orchestrovanou, aby pak přes *Smuteční pochod* pro klavír, *Legendu* a *Burlesku* pro housle a klavír, *Dvě písně* na slova R. Bojka, cyklus písní *Jiskry z popela* a konečně klavírní *Sonatu appassionatu* došla k své nejspěšnější skladbě tohoto období, svému *Klavírnímu koncertu*, jehož první větou v roce 1936 absolvovala jako skladatelka i dirigentka. Skladby vzniklé za studia u V. Nováka zahajuje pozoruhodně řešený *Smyčcový kvartet*, následují *Tři klavírní kusy*, z nichž *Groteskní passacaglia* byla poctěna cenou v soutěži Tempa, písňový cyklus *Jablko s klína* na slova Jaroslava Seiferta a vrcholná skladba tohoto období *Vojenská symfonietta*. Věnovala ji prezidentu Edvardu Benešovi jako „nejvyššímu veliteli“ v předtuše přicházející krize národní i světové a sama si ji provedla s velkým ohlasem v roce 1937 v Praze a o rok později s úspěchem ještě rozhodnějším na mezinárodním hudebním festivalu v Londýně, jež její skladba zahajovala. Řadu skladeb vzniklých za studia u V. Nováka uzavírá písňový cyklus *Navždy* na slova J. Čarka a J. Seiferta, *Dubnová preludia* pro klavír, věnovaná Rudolfovi Firkušnému, a píseň *Sbohem a šáteček* na slova V. Nezvala. Tuto skladbu zvláštní působivostí věnovala skladatelka „Praze, nejkrásnějšímu z měst“. Skládala ji na rozloučení s Prahou, která jí učarovala a snad v jakési předtuše dob, v nichž měla uzrání i tragédie jejího života, dala dílu přízvuky zvláště vroucí a vzrušenou citovou zjitřelost. Přízvuk, jež dostala tu na př. slova „mým osudem je zpěv“ a závěrečné „vyplň se osudem“ ukazují, že píseň se v konečném vyznění dostalo funkce vyšší, přímo symbolické. Není také bez zajímavosti, že mezi malůvkami, kterými autorka ráda zdobívala svoje notové zápisy i dopisy se právě na okraji rukopisu této písně objevuje i hrobaček se jménem Vítězslavy Kaprálové. Za studia v Paříži vzniká pak další řada skladeb, naznačujících nové rozvití a prohloubení tvůrčích sil, ale také přípravu na dobývání nových oblastí. Rozpracovává tu baladu pro smíšený sbor, sóla a orchestr *Ilena*, skládá klavírních *Šest variací na zvony kostela Saint Etienne du Mont* v Paříži, *Dva ženské sbory* na slova Přikrylova, v cyklus písní *Vteřiny* slučuje řadu písní vzniklých k rozmanitým příležitostem v časovém rozpětí čtyř let, v rekordním čase složí o tematiku lidové písně opřenou *Suitu rusticu* pro velký orchestr, aby se pak těžce a zvolna probíjávala k definitivnímu tvaru *Partity* pro smyčcový orchestr a klavír. Pak už jen nedohotovené *Concertino* pro housle, klarinet a orchestr, příležitostný písňový cyklus *Zpíváno do dálky*, *Dva tance* pro klavír, psané pro R. Firkušného pod dojmem jeho úspěšného provedení Dubnových preludií v Paříži, *Dva ritornely* pro čelo a klavír — a tady nepochopitelný, nesmyslný zásah osudu končí život výjimečné skladatelky a nevšední ženy, která smavou podstatou své bytosti rozdávala jen radost.

Mocný osud chtěl smrt Vítězslavy Kaprálové. Slabí lidé mohou však dáti trvalý život její duši láskou k dílu, které z ní vykvetlo.

Přemysl Pražák.

Vítězslav Nezval

Sbohem a šáteček

Sbohem, a kdybychom se nikdy nesetkali,
bylo to překrásné a bylo toho dost.

Sbohem, a kdybychom si spolu schůzku dali,
možná, že nepřijdem, že přijde jiný host.

Bylo to překrásné, žel, všecko má svůj konec.
Mlč, umíráčku, mlč, smutek ten já už znám,
polibek, kapesník, siréna, lodní zvonec,
tři, čtyři úsměvy, a potom zůstat sám.

Sbohem, a kdybychom si neřekli už více,
ať po nás zůstane maličká památka,
vzdušná jak kapesník, prostší než pohlednice,
a trochu mámivá jak vůně pozlátka.

A jestli viděl jsem, co neviděli jiní,
tím lépe, vlaštovko, jež hledáš rodný chlív.
Ukázalas mi jih, kde máš své hnízdo v skříni,
tvým osudem je let, mým osudem je zpěv.

Sbohem, a bylo-li to všecko naposledy,
tím hůř, mé naděje, nic už vám nezbude.
Chcem-li se setkati, nehneme se radš tedy.
Sbohem a šáteček. Vyplň se, osude!

Instrumentace: 2 flétny, 2 klarinety, basklarinet, 2 fagoty, 4 lesní rohy, 2 trubky,
timpan, malý bubínek, činely, klavír a smyčcový soubor.

Prvé provedení v definitivním znění s orchestrem:

31. října 1940 v Brně (Marie Řezníčková a orchestr Zemského divadla
v Brně za řízení Rafaela Kubelíka).

SBOHEM A ŠÁTEČEK

(VÍTĚZSLAV NEZVAL)

9

K. 1111

Klidně (♩=60)

VÍTĚZSLAVA KAPRÁLOVÁ op. 14

(1937)

Zpěv

Klavír

Sbo-hem a kdy-by-chom-se ni-kdy ne-set-ka-li by-lo to pře-krás-né a

by-lo to-ho dost. Sbo-hem a kdy-by-chom-si spo-lu schůz-ku da-li mož-ná že

ne-pří-jdem že při-jde ji-ný host

By-lo to pře-krás-né

cen-do

f

espressivo

3

Handwritten signature

žel všecko má svůj ko - nec Mlč u - mí - ráč - ku

mlč smu - tek ten já už znám po - lí - bek ka - pes - ník si - re - na

lod - ní zvo - nec tři čty - ři ú - smě - vy a po - tom zů - stat sám

Sbo - hem a kdy - by - chom si ne - ře - kli už ví - ce ať po nás zů - sta - ne

mf ma-lič-ká pa-mát-ka *p* vzdu-šná jak ka-pes-ník prost-ší než *mp* po-hled-ni-ce a tro - chu

má-mi-vá jak vů - ně po-zlát - ka *mf* A jest - li vi - děl jsem

co ne-vi-dě-li ji - ní *f* tím lé - - - pe vla - što - vko

jež hle - dáš rod-ný chlév *f* *sempre f*

rit.

Exaltando

f

U - ká - - - za - las mi jih kde

f a tempo

máš své hníz - do v skří - ni

Tvým o - su - dem je let

ff

mým o - su - dem je

Tempo rubato

zpěv

fff *f* *ff*

mf cres - cen - do e - ac - cel - le - ran - do

Tempo I

ff *espressivo*